

Cyngor Bwrdeistref Sirol
MERTHYR TUDFUL
MERTHYR TYDFIL
County Borough Council

FFOCWS AR Y DYFODOL

Llesiant yn ein Cymuned

2017 – 2022

Cysylltu
Connect

Bod yn fywiog
Be active

Bod yn sylwgar
Take notice

Dal ati i ddysgu
Keep learning

Rhoi
Give

Cynnwys

1.	Gwneud Pethau Gwahanol.....	1
2.	Buddsoddi mewn Llesiant pobl.....	2
3.	Rhestr Eirfa.....	3
4.	Cyflwyniad	4
5.	Ariannu'r Cynllun	5
6.	Cynnwys Ein Cymunedau	6
7.	Amcanion Llesiant	8
8.	Cyfraniad ein Hamcanion Llesiant i'r Nodau Llesiant	9

Y Dechrau Gorau i Fywyd

9.	BS 1: Plant y Cael y Dechrau Gorau i'w Bywyd.....	10
10.	BS 2: Mae plant a phobl ifanc wedi eu harfogi â'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i fod yn ddysgwyr llwyddiannus ac yn unigolion hyderus	13

Bywyd Gwaith

11.	WL 1: Gwneud i sgiliau weithio i Ferthyr Tudful: Datblygu gweithlu'r dyfodol	16
12.	WL 2: Datblygu'r amgylchedd ac isadeiledd fel bod busnesau'n ffynnu	18

Llesiant Amgylcheddol

13.	EW 1: Cymunedau'n diogelu, gwella a hyrwyddo ein hamgylchedd naturiol a chefn gwlad	20
14.	EW 2: Cymunedau'n diogelu, datblygu a hyrwyddo ein treftadaeth a'n hasedau diwylliannol	23

Bwy'n Dda

15.	LW 1: Datblygu cymunedau mwy diogel.....	25
16.	LW 2: Iechyd da gan bobl o ran corff a meddwl.....	28
17.	LW 3: Pobl yn byw'n annibynnol.....	30
18.	Cymryd rhan	33

1. Gwneud Pethau Gwahanol

- 1.1. Croeso i'n cynllun Llesiant cyntaf "Ffocws ar y Dyfodol: Llesiant yn ein Cymuned". Yn ein cynllun, rydym yn esbonio'r hyn yr ydym yn ei ddisgwyl oddi wrth ein Cynghorwyr a'r hyn yr ydym yn ei ddisgwyl oddi wrth y Cyngor i gyflawni ein Hamcanion Llesiant.
- 1.2. Fel Cyngor, rydym yn ymroddedig i weithio'n agosach at ein cymunedau i adeiladu cydnerthedd ledled y Fwrdeistref Sirol a dod â phobl ynghyd. Fel arweinydd, rwyf am ddefnyddio fy rôl i adeiladu cysylltiadau rhwng pobl a rhoi grym i weithredu cymunedol fel modd o wella Llesiant.
- 1.3. Fel pob corff cyhoeddus, mae'r Cyngor yn wynebu pwysau cynyddol ynghyd â chwtogi difrifol anghymesur o ran ariannu o'r llywodraeth. Gall y modd yr ydym yn ymateb i'r heriau hyn fod yn gyfle i wneud gwahanol bethau. Bydd gwneud ein hasedau'n symudol ymhlith unigolion a chymunedau, i ffocysu ar yr hyn sydd fwyaf gwerthfawr i bobl, yn hanfodol o ran dynodi cyfleoedd i wneud gwahanol bethau.
- 1.4. Fel Cynghorwyr, gallwn arwain datblygu cymunedol drwy ddod â phobl a chymunedau ynghyd. Gallwn ddefnyddio ein gwybodaeth ein hunain, sgiliau a phrofiadau i hyrwyddo cyfleoedd am gynnwys cymunedol i gyflawni newidiadau sy'n gadarnhaol ac yn para am gyfnod hir.

Y Cynghorydd Kevin O'Neill

Arweinydd y Cyngor

"Rwyf am i'n Cynghorwyr fod allan yn ein cymunedau, yn gweithio ochr yn ochr ag aelodau ein cymuned i wella Merthyr Tudful."

2. Buddsoddi mewn Llesiant pobl

- 2.1. Yn gynharach eleni, cyflwynais y Datganiad o Lesiant, a oedd yn gosod ein Hamcanion Llesiant ar gyfer y gymuned dros y bum mlynedd nesaf.
- 2.2. Bellach, ar ran Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, rwyf yn falch i gyflwyno ein cynllun "Ffocws ar y Dyfodol: Llesiant yn ein Cymuned". Mae'r cynllun yn gosod allan yr hun y byddwn yn ei wneud yn ein cymunedau i glyfenwi ein Hamcanion Llesian ein cymuned.
- 2.3. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn gofyn bod cyrff cyhoeddus yn gweithio'n well gyda'i gilydd ac â chymunedau er mwyn cael dull gweithredu mwy cydlynol. Mae hyn yn arbennig o bwysig wrth i ni barhau i brofi llymder ac ansicrwydd yn dilyn penderfyniad y DU i adael Ewrop.
- 2.4. Rhaid i ni wneud yn siŵr fod y penderfyniadau a wnawn yn sicrhau gwelliannau o ran Llesiant diwylliannol, economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol pobl sy'n byw a gweithio yn y Fwrdeistref Sirol heddiw ac yn y dyfodol. Er mwyn cyflawni hyn, byddaf yn gweithio i sicrhau fod yr awdurdod lleol yn gweithio'n wahanol drwy ddilyn y pum ffordd o weithio a osodir yn y Ddeddf.
- 2.5. Mae Arweinydd y Cyngor wedi amlinellu'r rôl mae Cynghorwyr lleol yn ei chwarae fel llysgenhadon cymunedol. Byddan nhw'n helpu i ymrymuso pobl leol i drawsffurfio eu cymuned a mynd i'r afael â'r materion maen nhw'n eu hwynebu drwy weithredu cymunedol.
- 2.6. Mae swyddogion y Cyngor hefyd wedi bod yn cydweithio â phreswylwyr i helpu i ddatblygu dealltwriaeth waelodlin ar gyfer llesiant yn y Fwrdeistref Sirol. Mae hyn wedi helpu i siapio Amcanion Llesiant ein cynllun. Mae wedi ein galluogi i ddeall yn well sut i wella Llesiant yn eich cymunedau.

Gareth Chapman

Prif Weithredwr

"Helpwch fi i'ch helpu chi, i sicrhau fod y Cyngor a'i dîm o staff proffesiynol a llawn cymhelliant yn gweithio gyda chi, gymunedau'r Cyngor Bwrdeistref, i gyflawni'r Nodau Llesiant a osodir yn y cynllun hwn."

3. Rhestr Eirfa

5 ffordd o weithio

Ceir pum peth y mae angen i gyrff cyhoeddus feddwl amdanynt i ddangos eu bod yn gallu cydweithio'n well, gan osgoi ail-wneud camgymeriadau'r gorffennol ac ymrafael â rhai o'r heriau hir dymor yr ydym yn eu hwynebu. Dyma'r pum peth:

1- tymor hir

Pwysigrwydd cydbwyso angen neu ofyniad byr dymor tra bo'r gallu i ddiwallu anghenion hir dymor yn cael ei ddiogelu.

2 – ataliad

Gall atal problemau rhag digwydd neu waethygu, helpu cyrff cyhoeddus i ryddhau adnoddau a chyflawni eu Hamcanion Llesiant.

3 – integreiddio

Ystyried sut gallai Amcanion Llesiant cyrff cyhoeddus effeithio ar bob un o'r Nodau Llesiant, ar eu Hamcanion Llesiant hwy, neu ar Amcanion Llesiant cyrff cyhoeddus eraill.

4 – cydweithio

Gweithredu ar y cyd gydag unrhyw berson arall neu sefydliadau gwahanol a allai helpu corff cyhoeddus i fodloni ei Amcanion Llesiant.

5 – cynnwys ac ymglymiad

Pwysigrwydd ymglymiad neu gynnwys pobl sydd â diddordeb o ran cyflawni'r Nodau Llesiant, a sicrhau fod y bobl hynny yn adlewyrchu amrywiaeth yr ardal y mae'r corff cyhoeddus yn ei gwasanaethu.

Amcan Llesiant

Mae'r Amcanion Llesiant yn gosod allan yr hyn yr ydym ni'n teimlo sydd angen digwydd yn lleol i helpu i wella Llesiant i bobl Merthyr Tudful a chyflawni'r Amcanion Llesiant cenedlaethol.

Nod Llesiant

Mae'r saith Nod Llesiant yn dangos y fath o Gymru yr ydym am ei gweld. Gyda'i gilydd maen nhw'n darparu gweledigaeth a rennir ar gyfer cyrff cyhoeddus yng Nghymru i weithio tuag ato.

Cynllun Ariannol Tymor Canolig

Cynllun i gydbwyso goblygiadau ariannol yr amcanion a pholisïau yn erbyn cyfyngiadau o ran adnoddau, sy'n darparu sail ariannol ar gyfer gwneud penderfyniad, i sicrhau cynaliadwyedd ariannol dros y tymor canolig (5 mlynedd).

Prosiect Peilot

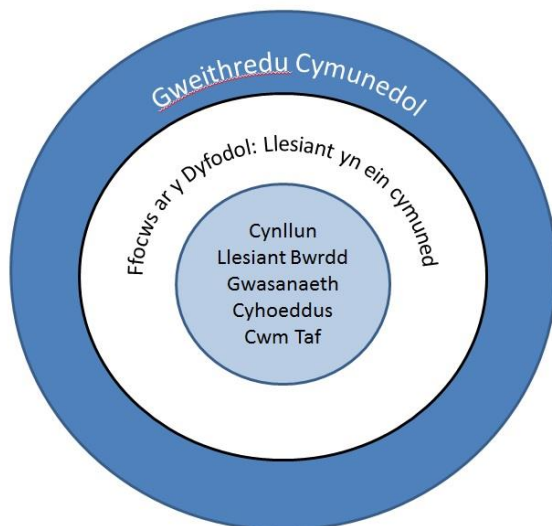
Mae prosiect peilot yn brosiect cychwynnol ar raddfa fach, sy'n cael ei weithredu er mwyn profi hyfywedd syniad y prosiect.

4. Cyflwyniad

- 4.1. Am y tro cyntaf, rhaid i gyrff cyhoeddus yng Nghymru weithio mewn modd cynaliadwy i gyflawni'r weledigaeth gyffredin i wella Llesiant economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol Cymru. Felly, wrth wneud penderfyniadau mae angen i ni wneud yn siŵr, ein bod ni'n rhoi ystyriaeth i'r effaith y gallent ei gael ar y bobl sy'n byw eu bywydau ym Merthyr Tudful heddiw ac yn y dyfodol.
- 4.2. Mae'r Ddeddf yn sefydlu Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i Gymru, sydd â'r rôl o ymddwyn fel gwarcheidwad ar gyfer buddion cenedlaethau'r dyfodol yng Nghymru a chefnogi'r gyrff cyhoeddus sydd wedi eu rhestru yn y Ddeddf i weithio tuag at gyflawni'r Nodau Llesiant.

Ein Cynllun, Ffocws ar y Dyfodol: Llesiant yn ein Cymuned

- 4.3. Yn ein Datganiad o Lesiant, rydym yn gosod allan cwmpas bob Amcan Llesiant gan amlinellu pam ein bod yn ystyried y bydd bodloni'r Amcan Llesiant yn gwneud y mwyaf o'n cyfraniad i gyflawni'r saith Nod Llesiant.
- 4.4. Yn ein cynllun [**Ffocws ar y Dyfodol: Llesiant yn ein Cymuned**], rydym yn gosod allan sut yr ydym yn bwriadu cyflawni'r Amcanion Llesiant. Yn ychwanegol at y gwaith bob dydd a gaiff ei gyflawni gan y Cyngor, rydym hefyd wedi dynodi'r prosiectau allweddol yr ydym yn gobeithio fydd yn cael effaith gadarnhaol ar Lesiant yn ein cymunedau.
- 4.5. Byddwn yn adolygu ein cynllun yn flynyddol, i wneud yn sicr fod y prosiectau allweddol yn parhau'n berthnasol ac wedi eu halinio'n glir at ein Hamcanion Llesiant. Yn ychwanegol, byddwn ni hefyd yn cyhoeddi adroddiad blynyddol a fydd yn gwerthuso'r cynnydd rydym wedi ei wneud.
- 4.6. Mae'r diagram syml isod yn darlunio ble y saif ein cynllun [**Ffocws ar y Dyfodol: Llesiant yn ein Cymuned**] mewn perthynas â'r gwaith rhanbarthol ledled Cwm Taf ac oddi fewn i'r awdurdod lleol.

5. Ariannu'r Cynllun

- 5.1. Mae Cynllun Ariannol Tymor Canolig yr awdurdod lleol yn amlinellu dyraniad cyllideb ar gyfer y flwyddyn gyfredol ac yn rhagamcanu gofynion y gyllideb yn y dyfodol. Yn y dyfodol, bydd angen i'n Cynllun Ariannol Tymor Canolig alinio gyda'n Hamcanion Llesiant newydd.
- 5.2. Er mwyn alinio rheoli ariannol awdurdod lleol gyda'r Amcanion Llesiant, mae angen i ni ailddiffinio'r manylion yn ein strwythur adrodd yn ôl ariannol. Bydd hyn yn ychwanegu gwybodaeth ychwanegol a fydd yn helpu i bennu dyraniadau ariannol, drwy weithrediadau gwasanaeth, i'n Hamcanion Llesiant.
- 5.3. Bydd y gwaith hwn o ailddiffinio'r manylion oddi fewn i'n strwythur adrodd yn ôl ariannol yn digwydd yn ystod 2017 ac yn cael ei gwblhau mewn pryd i gyhoeddiad Setliad Refeniw Llywodraeth Leol ar gyfer 2018/19.
- 5.4. Bydd hyn yn galluogi'r awdurdod lleol i alinio dyfodol Setliadau Refeniw at ein Hamcanion Llesiant yng nghyhoeddiad nesaf ein Cynllun Ariannol Tymor Canolig, a fydd ar gael ym mis Mawrth 2018.

6. Cynnwys Ein Cymunedau

- 6.1. Ceir un ar ddeg Rhanbarth Etholiadol ym Merthyr Tudful, sy'n cael eu cynrychioli gan 33 Cynghorydd. Mae ein Cynghorwyr yn chwarae rôl arwain sylweddol fel llysgenhadon cymunedol, gan helpu i ddarparu deallusrwydd cymunedol a helpu i ymrymuso pobl leol at drawsffurfio eu cymuned a mynd i'r afael â'r materion maen nhw'n eu hwynebu.

Rhanbarthau Etholiadol Merthyr Tudful (Wardiau)

- Bedlinog
 - Cyfarthfa
 - Dowlais
 - Gurnos
 - Ynys Owen
 - Parc
 - Penydarren
 - Plymouth
 - Y Dref
 - Treharris
 - Faenor
- 6.2. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn gofyn am gynhwysiant cymunedol sy'n fwy 'gweithredol' er mwyn cyflawni'r deilliannau. Mae hyn yn golygu bod angen i ni gynnwys ein cymunedau wrth gynllunio a dylunio ein gwasanaethau a chynnwys cymunedau yn y penderfyniadau sy'n effeithio arnynt.
- 6.3. Er mwyn cyflawni lefel o gynhwysiant cymunedol sy'n fwy 'gweithredol', byddwn yn peilota prosiect a gaiff ei arwain gan Gynghorydd ac yn ymgysylltu â chymuned leol a dynodi beth sy'n bwysig iddyn nhw oddi fewn i'w hardal.
- 6.4. Ar ôl dynodi, boed yn fater o ymrafael â phroblem gymunedol neu gryfhau rhywbeth da yn y gymuned, bydd y camau nesaf yn ymwneud â chefnogi datblygu ymateb sydd wedi ei seilio yn y gymuned.

Datblygu Gweithredu yn y Gymuned

- 6.5. Byddwn yn darparu cefnogaeth i'n Cynghorwyr fel eu bod yn gallu cyflawni gweithdai gweithredu yn ein cymunedau lleol. Fe anelir at wneud i gymunedau penodol archwilio a chynllunio ymatebion arfaethedig am faterion lleol maen nhw'n eu hwynebu, a chael cefnogaeth briodol pan fo'n ofynnol. Bydd ein Cynghorwyr yn dod ynghyd â'r gymuned i beilota prosiect, mewn un ward i ddechrau, i ddysgu am ba ddulliau gweithredu sy'n gweithio i gael pobl i ymwneud â gwella eu cymuned.

7. Amcanion Llesiant

- 7.1. Er mwyn gosod ein Hamcanion Llesiant, gwnaethom gyflawni asesiad Llesiant ledled Cwm Taf¹. Yn ychwanegol, rydym wedi bod yn cydweithio â phreswylwyr i sefydlu dealltwriaeth waelodlin o Lesiant ym Merthyr Tudful. Mae'r wybodaeth hon wedi helpu i siapio'r Amcanion Llesiant, deall ymatebion arfaethedig i wella Llesiant a gosod sgôr Llesiant ar gyfer y boblogaeth. Yn gwyno, mae'n ein Hamcanion Llesiant² yn cynnwys pedwar prif grŵp:

BS Y Dechrau Gorau i Fywyd

- BS 1 Plant yn cael y dechrau gorau i'w bywyd
- BS 2 Mae plant a phobl ifanc wedi eu harfogi â'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i fod yn ddysgwyr llwyddiannus ac yn unigolion hyderus

WL Bywyd Gwaith

- WL 1 Gwneud i sgiliau weithio i Ferthyr Tudful: Datblygu gweithlu'r dyfodol
- WL 2 Datblygu'r amgylchedd a'r isadeiledd fel bod busnes yn ffynnu

EW Llesiant Amgylcheddol

- EW 1 Cymunedau'n diogelu, gwella a hyrwyddo ein hamgylchedd naturiol a chefn gwlad
- EW 2 Cymunedau'n diogelu, datblygu a hyrwyddo ein treftadaeth a'n hasedau diwylliannol

LW Byw'n Dda

- LW 1 Datblygu cymunedau mwy diogel
- LW 2 Iechyd da gan bobl o ran corff a meddwl
- LW 3 Pobl yn byw'n annibynnol

- 7.2. Yn ein Datganiad o Lesiant, rydym yn gosod allan cwrpas pob Amcan Llesiant, sy'n darparu'r safbwynt strategol i edrych ar y gwasanaethau rydym yn eu darparu a'r gwaith a wnawn.
- 7.3. Yn y cynllun hwn, rydym yn gosod allan y camau y byddwn yn eu cymryd i sicrhau ein bod gwneud y mwyaf o'n cyfraniad i'r Amcanion Llesiant. Bydd y cynllun hwn yn canolbwyntio ar y prosiectau a'r gweithgareddau yr ydym yn ymgymryd â nhw pan fo perthynas glir ac uniongyrchol o ran cyflawni'r Amcanion Llesiant.

¹ Gallwch ddarllen y dogfennau asesu Llesiant ar [Hyb Cwm Taf](#)

² Gallwch ddarllen ein Datganiad o Les ar [wefan y Cyngor](#)

8. Cyfraniad ein Hamcanion Llesiant i'r Nodau Llesiant

- 8.1. Mae'r saith Nod Llesiant³ yn dangos y math o Gymru yr ydym am ei gweld. Gyda'i gilydd maen nhw'n darparu gweledigaeth a rennir y gall cyrff cyhoeddus Cymru weithio tuag atynt. Mae'r siart isod yn rhoi crynodeb byr o ble mae ein Hamcanion Llesiant yn alinio at y Nodau Llesiant.

Nod Llesiant
Cymru ffyniannus
Cymru gydnerth
Cymru iachach
Cymru sy'n fwy cyfartal
Cymru o gymunedau cydlynus
Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
Cymru sy'n gyfrifol ar lefel byd-eang

Amcan Llesiant	Nodau Llesiant				
Y Dechrau Gorau i Fywyd 1					
Y Dechrau Gorau i Fywyd 2					
Bywyd Gwaith 1					
Bywyd Gwaith 2					
Llesiant Amgylcheddol 1					
Llesiant Amgylcheddol 2					
Bwy'n Dda 1					
Bwy'n Dda 2					
Bwy'n Dda 3					

³ Gallwch ddarganfod rhagor o wybodaeth am y Ddeddf a'r Nodau Llesiant yn y [Canllaw hwn](#).

9. BS 1: Plant y Cael y Dechrau Gorau i'w Bywyd

Mae plant yn cael profiad cynnar cadarnhaol i sicrhau eu bod yn barod i ddysgu, yn barod ar gyfer yr ysgol ac yn cael cyfleoedd da mewn bywyd.

- 9.1. Mae'r hyn sy'n digwydd i blant yn ystod eu blynyddoedd cynharaf yn allweddol i ddeilliannau bywyd fel oedolyn. Caiff hyn bellach ei gefnogi gan amrywiaeth eang o dystiolaeth ymchwil o arbenigwyr addysg, iechyd, cyfiawnder ac economaidd. Mae'r amcan llesiant hwn yn ymwneud â rhoi'r dechrau gorau posibl i fywydau'n plant, a'u gosod ar lwybr sy'n arwain at ddeilliannau cadarnhaol yn ddiweddarach yn eu bywyd.
- 9.2. O safbwynt Merthyr Tudful, mae'r cydrannau allweddol i gefnogi datblygiad cadarnhaol yn y blynyddoedd cynnar yn cynnwys:
- Amgylchedd cartref gan blant sy'n meithrin ac yn ysgogi
 - Mynediad gan blant i addysg o ansawdd uchel cyn ysgol ac yn yr ysgol
 - Helpu mamau i gael iechyd mamol dda
 - Helpu rhieni gyda llythrennedd a rhifedd i wella eu gallu i gefnogi dysgu eu plant

Felly, sut wnawn ni roi'r dechrau gorau mewn bywyd i blant?

- 9.3. Er mwyn sicrhau fod gan blant amgylchedd cartref sy'n meithrin ac yn ysgogi ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn cefnogi datblygiad plant i wella eu sgiliau iaith cynnar i wneud yn siŵr eu bod yn cyflawni'r lefel ddisgwyliedig wrth gael mynediad i'r ysgol. Bydd hyn yn cynnwys cefnogi teuluoedd â gwydnwch isel i'w helpu nhw i ymdopi pan na fydd pethau'n dilyn y trywydd a ddisgwyliwyd.
 - Mae twf a datblygiad iach plentyn yn dibynnu ar nifer o ffactorau, yn cynnwys yr amgylchedd sydd union o'i amgylch, y mae'n byw ynddo. Mae plant digartref, yn benodol, yn wynebu anfantais oherwydd yr aflonyddwch mae digartrefedd yn ei achosi i'w haddysg yn yr ysgol. Dros y 6 mis nesaf byddwn yn datblygu cynllun prosiect a fydd yn ail-lunio darpariaeth y gwasanaeth i roi ffocws ar atal teuluoedd â phlant rhag dyfod yn ddigartref.
- 9.4. Er mwyn sicrhau fod plant yn cael mynediad at addysg o ansawdd uchel cyn ysgol ac yn yr ysgol ledled Merthyr Tudful:

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i gael gwybod rhagor am:

[Ysgolion a Dysgu](#)

[Gwybodaeth Teulu](#)

[Gofal Cymdeithasol i Blant a Theuluoedd](#)

FFOCWS AR Y DYFODOL

Llesiant yn ein cymuned

- Byddwn, fel rhan o'r prosiect ysgolion yr 21ain ganrif, yn adeiladu ysgol gynradd newydd i gymryd lle adeilad presennol Ysgol Gynradd y Graig a chyn Ysgol Feithrin Trefechan.
- Byddwn yn canolbwyntio ar ddatblygu ysgolion i lywio gwelliant drwy gefnogi arweinwyr ysgol a llywodraethwyr i weithio ynghyd i greu'r amgylchedd dysgu o'r ansawdd gorau i'r holl ddisgyblion, ac i ddatblygu eu sgiliau fel eu bod yn gallu gwneud y penderfyniadau gorau er budd y disgyblion.

9.5. Er mwyn helpu ein mamau i feddu ar iechyd mamol da ledled Merthyr Tudful:

- Byddwn yn gweithio â gweithwyr iechyd proffesiynol i annog mamau beichiog a mamau newydd i gymryd rhan mewn gweithgaredd corfforol.
- Byddwn yn cefnogi iechyd mamol da drwy gynnig i famau cymwys mewn ardaloedd dechrau'n deg, well cefnogaeth famol i fynd i'r afael ag ysmygu yn ystod beichiogrwydd.

9.6. Er mwyn helpu rhieni a gofalwyr i wella eu gallu i gefnogi dysgu eu plant ledled Merthyr Tudful:

- Byddwn yn gweithio â rhieni, gofalwyr ac ysgolion i ddarparu cyfleoedd i rieni a gofalwyr i wella eu sgiliau sylfaenol a chynnwys rhieni yn fwy yn nysgu eu plant.

A sut fyddwn ni'n gwybod a yw pethau'n gwella?

9.7. Drwy fonitro dangosyddion perfformiad allweddol, byddwn yn gwybod fod pethau'n well pan fo:

- Deilliannau a safonau addysgiadol i ddysgwyr a grwpiau o ddysgwyr yn gwella
- Datblygiad blynyddoedd cynnar plant yn gwella
- Iechyd a llesiant plant a phobl ifanc yn gwella
- Gwydnwch ymhlith teuluoedd sy'n derbyn cefnogaeth yn gwella
- Iechyd mamol mamau sy'n derbyn cefnogaeth yn gwella

Ble i chwilio am gyfleoedd yn y dyfodol?

9.8. Bydd angen i ni edrych ar ba gyfleoedd sydd yn y dyfodol ar gyfer gwneud gwahanol bethau, a ddylai fod â'u ffocws ar:

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i gael gwybod rhagor am:

[Ysgolion a Dysgu](#)

[Gwybodaeth Teulu](#)

[Gofal Cymdeithasol i Blant a Theuluoedd](#)

FFOCWS AR Y DYFODOL

Llesiant yn ein cymuned

- Beth yn fwy y gallwn ei wneud i helpu i atal a lliniaru digartrefedd, yn enwedig pan fo'r digartrefedd yn cynnwys teuluoedd â phlant, fel ein bod ni'n gallu sicrhau bod ganddynt amgylchedd sefydlog yn y cartref.

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i gael gwybod rhagor am:

[Ysgolion a Dysgu](#)

[Gwybodaeth Teulu](#)

[Gofal Cymdeithasol i Blant a Theuluoedd](#)

FFOCWS AR Y DYFODOL

Llesiant yn ein cymuned

10. BS 2: Mae plant a phobl ifanc wedi eu harfogi â'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i fod yn ddysgwyr llwyddiannus ac yn unigolion hyderus

Plant a phobl ifanc yn datblygu'r wybodaeth, sgiliau a'r priodoledau y bydd eu hangen arnynt i ffynnu mewn bywyd, dysgu a gwaith.

- 10.1. Yr amcan hwn yw'r cam nesaf yn dilyn y blynyddoedd cynnar ac mae'n parhau â'r egwyddor o roi gwerth ar fuddion ehangach y gall dysgu ddyfod gydag e i'r unigolyn, i gymdeithas a chymunedau ac i'r economi. Y mae'n rhan o fframwaith i ddangos sut mae'r holl gydrannau perthnasol i'n systemau addysg a dysgu yn gallu cyfrannu at roi cronfa sgiliau i Ferthyr Tudful a fydd yn gwella llesiant economaidd, diwylliannol, cymdeithasol ac amgylcheddol
- 10.2. O safbwynt Merthyr Tudful, mae'r cydrannau allweddol i gefnogi datblygiad cadarnhaol o ran addysg person ifanc yn cynnwys:
- Ysgolion yn cyfarparu disgyblion gyda lefelau uchel o sgiliau llythrennedd, rhifedd a TGCh
 - Ysgolion yn cyfarparu disgyblion â sgiliau cymdeithasol ac emosiynol
 - Ysgolion yn cefnogi gweithgaredd corfforol disgyblion
 - Gwasanaethau ieuencid yn cynnwys pobl ifanc ac yn gwella eu gwybodaeth a'u sgiliau

Felly, sut fyddwn ni'n helpu ein plant a'n pobl ifanc i gael eu harfogi â'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i fod yn ddysgwyr llwyddiannus ac yn unigolion hyderus?

- 10.3. Er mwyn sicrhau fod ysgolion ym Merthyr Tudful yn arfogi disgyblion â lefelau uchel o sgiliau llythrennedd, rhifedd a TGCh:
- Byddwn yn canolbwyntio ar ddatblygu ysgolion i lywio gwelliant drwy gefnogi arweinwyr ysgol a llywodraethwyr i gydweithio i greu'r amgylchedd dysgu o ansawdd gorau i'r holl ddisgyblion, ac i ddatblygu eu sgiliau fel eu bod yn gallu gwneud y penderfyniadau gorau er budd y disgyblion.
 - Byddwn yn gwneud yn siŵr fod yr awdurdod lleol a'n hysgolion yn barod am y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol newydd.

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Ysgolion a Dysgu](#)

- Byddwn yn cefnogi Canolfannau Adnoddau Dysgu, Addysg Heblaw yn yr Ysgol⁴ ac Ysgol Arbennig Greenfield i ddatblygu a gosod dull gweithredu sydd â'r disgybl yn ganolog iddo i wella deilliannau i ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol.
 - Byddwn yn datblygu ein system gwybodaeth disgyblion i gadw llygad ar gynnydd addysgiadol plant sy'n derbyn gofal, fel ein bod yn gallu rhoi'r gefnogaeth briodol iddynt i weld eu dysgu a Llesiant. Yn ychwanegol, byddwn yn gosod Llwybr at Waith i bobl ifanc sy'n derbyn gofal neu'r rhai sy'n gadael gofal.
- 10.4. Er mwyn sicrhau fod ysgolion ym Merthyr Tudful wedi eu harfogi â'r sgiliau cymdeithasol ac emosiynol:
- Byddwn yn adeiladu capasiti mewn ysgolion i'w helpu i ddiwallu anghenion disgyblion gydag anghenion emosiynol, cymdeithasol ac ymddygiadol, gwella presenoldeb disgyblion ac â chymorth, cynnwys rhieni yn nysgu eu plant.
- 10.5. Er mwyn sicrhau fod ysgolion ym Merthyr Tudful yn cefnogi gweithgaredd corfforol disgyblion:
- Byddwn yn gweithio â phartneriaid lleol ac ysgolion i ddarparu llwybr i ferched i gymryd rhan mewn gweithgaredd corfforol mewn ysgolion cynradd (MerchedM Cynradd) ac ysgolion uwchradd (MerchedM Uwchradd).
- 10.6. Er mwyn sicrhau fod gwasanaethau ieuencid yn cynnwys pobl ifanc ac yn gwella eu gwybodaeth a'u sgiliau:
- Mewn partneriaeth â Gyrfa Cymru byddwn yn gweithio â phobl ifanc sy'n profi rhwystrau sylweddol o ran cael mynediad at addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant ar ôl ysgol. Byddwn yn gwneud hyn drwy ddynodi pobl ifanc sydd yn wynebu'r risg mwyaf gan ddarparu cefnogaeth iddyn nhw a chyfleoedd dysgu a chynllun pontio.

A sut fyddwn ni'n gwybod a yw pethau'n gwella?

- 10.7. Drwy fonitro dangosyddion perfformiad allweddol, byddwn yn gwybod fod pethau'n well pan fydd:
- Deilliannau a safonau addysgiadol i ddysgwyr a grwpiau o ddysgwyr yn gwella
 - Deilliannau a safonau addysgiadol i blant sy'n derbyn gofal yn gwella
 - Deilliannau i ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol yn gwella
 - Presenoldeb disgyblion yn yr ysgol yn gwella
 - Hyder o ran rhoi cynnig ar chwaraeon newydd a gweithgareddau ymarfer corff yn gwella

⁴ EOTAS = Addysg Heblaw yn yr Ysgol

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Ysgolion a Dysgu](#)

- Pobl ifanc yn pontio'n llwyddiannus i mewn i addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Ysgolion a Dysgu](#)

FFOCWS AR Y DYFODOL

Llesiant yn ein cymuned

11. WL 1: Gwneud i sgiliau weithio i Ferthyr Tudful: Datblygu gweithlu'r dyfodol

Caiff pobl â sgiliau uchel a chymwysterau uchel eu cefnogi gan economi leol sy'n gwneud defnydd llawn a chynhyrchiol o'r sgiliau hyn, ble mae ein cyflogwyr yn galw, gwerthfawrogi a gwneud y defnydd gorau o sgiliau eu gweithlu.

- 11.1. "Yn rhy aml, mae profiadau pobl ynghylch ceisio dod allan o dlodi yn adrodd stori ynghylch rhwystrau a maglau yn hytrach na ffyrdd allan"⁵. Mae hyn yn adleisio'r heriau a brofwyd gan bobl ddi-waith yng Nghwm Taf, a oedd yn siarad am gyfleoedd cyflogaeth annigonol a nifer o rwystrau i gyflogaeth yn enwedig y diffyg cefnogaeth ddefnyddiol neu arweiniad.
- 11.2. Her allweddol ym Merthyr Tudful yw helpu pobl i ddatblygu eu hadnoddau (sgiliau, gwybodaeth ac yn y blaen) a mynd i'r afael â'r rhwystrau maen nhw'n eu profi fel eu bod yn ffurfio gweithlu'r dyfodol. Bydd ffocws yr Amcan Llesiant hwn ar y gwaith a wnawn gyda'n cymunedau i wella eu lefel sgil y gweithlu.
- 11.3. O safbwynt Merthyr Tudful, mae'r cydrannau allweddol sy'n cefnogi datblygu gweithlu'r dyfodol yn cynnwys:
 - Cyfleoedd cyflogaeth a swyddi gan bobl
 - Pobl yn meddu ar y sgiliau sylfaenol i gael mynediad at ddysgu a rhaglenni hyfforddiant
 - Pobl yn meddu ar y sgiliau a'r cymwysterau sy'n addas ar gyfer anghenion newidiol cyflogwyr

Felly, sut fyddwn ni'n datblygu gweithlu'r dyfodol?

- 11.4. Er mwyn cefnogi pobl i gael cyfleoedd cyflogaeth ledled Merthyr Tudful:
 - Byddwn yn gweithio â chyflogwyr i ddylunio rhaglenni cyn-gyflogaeth pwrpasol a fydd o fudd i gyfranogwyr wrth iddyn nhw gynyddu o ran hyder a chymhelliant o gwmpas cyfleoedd dysgu, hyfforddi a chyflogaeth.
 - Byddwn yn datblygu a chytuno ar atebion recriwtio i gefnogi pobl i mewn cyflogaeth ym Melinau Trago Mills a General Dynamics.

⁵ JRF (2016) *Monitoring Poverty and Social Exclusion 2016*, Joseph Rowntree Foundation

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Cyflogadwyedd a Dysgu Oedolion](#)

- 11.5. Er mwyn cefnogi pobl i gael y sgiliau sylfaenol a mynediad at raglenni dysgu a hyfforddi ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn cyflenwi rhaglen Pontydd i Waith, a fydd yn helpu pobl i gael mynediad at gefnogaeth fel eu bod yn gallu gweithio tuag at adeiladu sgiliau a phrofiad; gan eu symud yn nes at y farchnad lafur.
 - Byddwn yn cyflenwi rhaglen Cymunedau dros Waith, ble fydd mentoriaid yn gweithio â chyfranogwyr prosiect i ddynodi rhwystrau i gyflogaeth a chytuno ar gynllun gweithredu sy'n dynodi llwybrau i ddod â nhw'n nes at y farchnad lafur.
- 11.6. Er mwyn cefnogi pobl i gael y sgiliau a'r cymwysterau sy'n addas i anghenion newidiol cyflogwyr ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn cynnig cefnogaeth i'r rheini mewn cyflogaeth drwy raglen Sgiliau Gwaith 4, a fydd yn darparu cefnogaeth dargedig yn seiliedig ar amgylchiadau unigol, gan eu helpu i ddatblygu eu sgiliau i gynnal neu wneud cynnydd yn eu Bywyd Gwaith.

A, sut fyddwn ni'n gwybod a yw pethau'n gwella?

- 11.7. Drwy fonitro dangosyddion perfformiad allweddol, byddwn yn gwybod bod pethau'n well pan fydd:
- Cyfranogwyr prosiect mewn cyflogaeth bedair wythnos ar ôl gadael rhaglen hyfforddi
 - Cyfranogwyr prosiect yn ennill cymhwyster ar ôl gadael y rhaglen hyfforddi
 - Cyfranogwyr prosiect yn adrodd yn ôl am welliant i'w Llesiant

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Cyflogadwyedd a Dysgu Oedolion](#)

12. WL 2: Datblygu'r amgylchedd ac isadeiledd fel bod busnesau'n ffynnu

Mae datblygiad sy'n integreiddio adfywio â dylunio trefol cynaliadwy yn gwella'r amgylchedd adeiledig ac yn cryfhau'r amgylchedd naturiol

- 12.1. Gall amgylchedd adeiledig a naturiol gael effaith ddwys ar ymddygiad a chyfleoedd pobl ac effaith sylweddol ar eu llesiant, yn enwedig ble maen nhw'n byw a gweithio. Mae ffocws yr amcan llesiant hwn yn canolbwyntio ar y gwaith yr ydym yn ei wneud yn ein cymunedau i ddatblygu amgylchedd ac isadeiledd sy'n hwyluso twf cymunedau ac economi leol gadarn
- 12.2. O safbwynt Merthyr Tudful, mae'r cydrannau allweddol i gefnogi datblygu'r amgylchedd a'r isadeiledd fel bod busnes yn ffynnu yn cynnwys:
- Pobl yn cael mynediad at opsiynau trafnidiaeth hyblyg, integredig a chynaliadwy
 - Tir addas a ddatblygwyd eisoes sy'n darparu cyflenwad amrywiol o dai
 - Cryfhau a chreu amrywiaeth i economïau gwledig a'r dref
 - Rhieni a gofalwyr yn meddu ar opsiynau gofal plant hyblyg

Felly, sut fyddwn ni'n datblygu'r amgylchedd a'r isadeiledd fel bod busnes yn ffynnu?

- Byddwn yn paratoi Cynllun Datblygu Lleol newydd a fydd yn darparu cyfeiriad i ddatblygu defnyddio tir tan 2031.
- 12.3. Er mwyn i bobl gael mynediad at opsiynau teithio hyblyg, integredig a chynaliadwy ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn darparu gorsaf fysiau newydd yng nghanol y dref i wella'r adnoddau, hygyrchedd a chysylltiadau i'r orsaf drenau, gan anelu at leihau ymddygiad gwrth gymdeithasol a throsedd sy'n gysylltiedig â'r orsaf fysiau bresennol.
 - Byddwn yn datblygu ein hisadeiledd priffyrdd drwy gyflawni gwaith i roi wyneb newydd i'n rhwydwaith, sy'n cynnwys ceisiadau i wella llwybrau troed a cheudyllau. Byddwn hefyd yn cyflawni gwaith sylweddol i ddiogelu Pont Brandy (Abercannaid), Pont Pentwyn Deintyr, Pont Pontsticill a chyweirio'r llithrad ffordd i'r de o Bont-y-gwaith.

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Parcio, Ffyrrdd a Theithio](#)

[Cynllunio a Rheoli Adeiladu](#)

[Gofal Plant](#)

[Gwybodaeth i'r Teulu](#)

[Datblygu Gwledig](#)

FFOCWS AR Y DYFODOL

Llesiant yn ein cymuned

- Byddwn yn gweithio gyda'n cymunedau i ddynodi ceisiadau newydd ar gyfer llwybrau teithio actif ac yn annog pobl i ddefnyddio'r llwybrau teithio actif ledled Merthyr Tudful drwy hyrwyddo cyfleoedd am deithio actif.
- 12.4. Er mwyn i dir priodol sydd wedi cael ei ddatblygu'n flaenorol gyflenwi cyflenwad amrywiol o dai ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn parhau â phrosiect adennill tir ar safle'r hen bwl glo yn Ynys Owen i sicrhau bod y tir yn cael ei werthu i ddarparu tai a fydd yn cynnwys tai fforddiadwy, a dau blot addas ar gyfer datblygiad cymysg.
- 12.5. Er mwyn cryfhau a chreu amrywiaeth o ran economïau gwledig a'r dref ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn cyflenwi cynllun o weithgaredd gorfodi i ddiogelu masnach gyfreithlon rhag gweithgaredd masnach anghyfreithlon drwy gasglu cudd-wybodaeth, rhannu a gweithio â phartneriaid i dargedu gweithgareddau gweithredol.
 - Byddwn yn cydlynu Rhaglen Datblygu Gwledig LEADER i adolygu ceisiadau prosiect a dyrannu arian ar gyfer prosiectau gwledig ledled Cwm Taf.
 - Byddwn yn datblygu briff a fydd yn creu cynllun meistr ar gyfer Canol y Dref gan gynnwys ardal ehangach sy'n cynnwys Canol y Dref a safle presennol Hoover.

A, sut fyddwn ni'n gwybod a yw pethau'n gwella?

- 12.6. Trwy fonitro dangosyddion perfformiad allweddol, byddwn yn gwybod bod pethau'n well pan fydd :
- Cyflwr ein rhwydwaith ffyrdd yn gwella
 - Amrywiaeth cynyddol o ran cyflenwad tai

Ble i chwilio am gyfleoedd yn y dyfodol?

- 12.7. Bydd angen i ni ganfod pa gyfleoedd sydd ar gael yn y dyfodol i wneud gwahanol bethau, a ddylai ganolbwyntio ar:
- Beth yn fwy y gallwn ei wneud i wella'r opsiynau ar gyfer gofal plant hyblyg i rieni a gofawyr.

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Parcio, Ffyrdd a Theithio](#)

[Cynllunio a Rheoli Adeiladu](#)

[Gofal Plant](#)

[Gwybodaeth i'r Teulu](#)

[Datblygu Gwledig](#)

FFOCWS AR Y DYFODOL

Llesiant yn ein cymuned

13. EW 1: Cymunedau'n diogelu, gwella a hyrwyddo ein hamgylchedd naturiol a chefn gwlad

Mae pobl, sy'n falch o dirlun eithriadol yr ardal, yn treulio amser yn yr awyr agored yn rheolaidd mewn gwagleoedd gwyrdd, hygyrch o ansawdd uchel. Mae cymunedau'n helpu i wella eu hardaloedd lleol, dysgu sgiliau newydd, adeiladu bondiau cymdeithasol cryf a helpu bywyd gwyllt i ffynnu.

- 13.1. Mae'r amcan llesiant hwn yn canolbwyntio ar y gwaith yr ydym yn ei wneud gyda'n cymunedau i ddiogelu, gwella a hyrwyddo'r amgylchedd naturiol a chefn gwlad. Mae hyn oherwydd bod ymchwil yn dangos fod amgylchedd naturiol iach a chefn gwlad yn darparu amrywiol fanteision i bobl a bywyd gwyllt - o'r aer gwell, dŵr ac ansawdd tir, diogelu cynefin a gwell bioamrywiaeth i oblygiadau manteisiol ar gyfer iechedd corfforol ac iechedd meddwl.
- 13.2. O safbwynt Merthyr Tudful, mae'r cydrannau allweddol i gymunedau ddiogelu, gwella a hyrwyddo ein hamgylchedd naturiol a chefn gwlad yn cynnwys:
- Integreiddio gwarchod tirlun, rheoli a chynllunio
 - Cadw difrod amgylcheddol i'r lefel isaf drwy atal llygredd
 - Gwneud y defnydd mwyaf effeithlon o ddeunyddiau ac adnoddau drwy hierarchaeth gwastraff
 - Datblygu bioamrywiaeth ac isadeiledd gwyrdd a gwagleoedd gwyrdd o ansawdd da sy'n gysylltiedig
 - Hyrwyddo a chefnogi'r defnydd o ynni carbon isel adnewyddadwy

Felly sut fyddwn ni'n helpu ein cymunedau i ddiogelu, gwella a hyrwyddo ein hamgylchedd naturiol a chefn gwlad?

- 13.3. Er mwyn integreiddio diogelu tirlun, rheoli a chynllunio ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn dynodi a diffinio ardaloedd o bwysigrwydd uchel i'r tirlun a allai fod yn unigryw, yn eithriadol neu'n nodedig i'w dynodi fel Ardaloedd Tirlun Arbennig.
 - Mae'r Ddyletswydd Bioamrywiaeth a Gwytnwch⁶ newydd yn golygu fod yn rhaid i'r awdurdod lleol weithio'n broactif i wella bioamrywiaeth Merthyr Tudful wrth gyflawni ei swyddogaethau. Dros y 6 mis nesaf, byddwn yn paratoi cynllun prosiect i fynd i'r afael

⁶ Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Biniau ac Ailgylchu](#)

[Tipio Anghyfreithlon](#)

â'r newidiadau gofynnol i'n gweithdrefnau ac ymarferion gweithredol i sicrhau fod anghenion bioamrywiaeth yn cael eu diwallu yn ein harferion rheoli.

13.4. Er mwyn cadw difrod amgylcheddol i'r lefel leiaf drwy atal llygredd ledled Merthyr Tudful.

- Byddwn yn cynnal amgylchedd glân drwy esblygu ein hymagwedd at dipio anghyfreithlon a glanhau strydoedd. Bydd ein hymagwedd yn gwneud gwell defnydd o ddeallusrwydd cymunedol ac yn cynnwys cymunedau yn ein gweithgareddau.
- Byddwn yn paratoi cynllun gweithredu i leihau nitrogen deuocsid i lefelau derbyniol oddi fewn i'n hardal rheoli ansawdd aer ar Heol Twynyrodyn.

13.5. Er mwyn gwneud y defnydd mwyaf effeithiol o ddeunyddiau ac adnoddau drwy gyfrwng hierarchaidd gwastraff ledled Merthyr Tudful:

- Byddwn yn gweithio tuag at leihau'r gwastraff sy'n cael ei anfon i dirlenwi a chynyddu cyfraddau ailgylchu tuag at "Sero Wastraff Cymru" fel y'i gosodwyd allan yn ein cynllun busnes rheoli gwastraff hir dymor.

13.6. Er mwyn datblygu isadeiledd bioamrywiol, gwyrdd, cysylltiedig o ansawdd da a gwagleoedd agored ledled Merthyr Tudful:

- Byddwn yn ymgysylltu â chymunedau lleol i ddarparu cyngor a chefnogaeth i alluogi pobl leol i gymryd rhan mewn gweithgareddau i wella eu gwagleoedd agored lleol a helpu i gyfeirio adnoddau i safleoedd ar gyfer gwelliant.
- Byddwn yn cefnogi cadwraeth bioamrywiaeth drwy ddynodi Safleoedd o Bwysigrwydd ar gyfer Cadwraeth Natur a Gwarchodfeydd Natur Lleol a thrwy gyflenwi gweithrediadau a amlinellir yn ein cynllun gweithredu bioamrywiol lleol, sy'n cynnwys codi ymwybyddiaeth a gweithgaredd addysgiadol.

13.7. Er mwyn hyrwyddo a chefnogi defnyddio ynni carbon adnewyddadwy carbon isel ledled Merthyr Tudful:

- Byddwn yn ymddwyn fel model rôl drwy osod allan sut yr ydym yn anelu at leihau ein hallyriadau carbon deuocsid o'n hadeiladau, golau stryd, a gweithrediadau teithio fflyd a busnes yn ein prosiectau rheoli carbon.
- Byddwn yn hyrwyddo cyfleoedd i wella effeithlonrwydd tai i gartrefi incwm isel yn ein prosiect cartrefi cynnes a rheoli unrhyw welliannau effeithlonrwydd ynni yr ymgwymerir â hwy ar gyfer y cartrefi hynny.

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Biniau ac Ailgylchu](#)

[Tipio Anghyfreithlon](#)

A sut fyddwn ni'n gwybod a yw pethau'n gwella?

13.8. Drwy fonitro dangosyddion perfformiad allweddol, byddwn yn gwybod fod pethau'n well pan fydd:

- Ansawdd aer Heol Twynyrodyn yn gwella
- Allyriadau CO₂ yr awdurdod lleol yn lleihau gan 3% y flwyddyn
- Achosion o dipio anghyfreithlon sydd wedi cael eu hadrodd amdanynt wedi eu clirio ymhen 5 dydd
- Glendid ein strydoedd yn gwella
- Ein cyfraddau ailgylchu yn gwella ac rydym yn tirlenwi llai o wastraff
- Maint ac ansawdd ein gwagleoedd agored yn gwella

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Biniau ac Ailgylchu](#)

[Tipio Anghyfreithlon](#)

14. EW 2: Cymunedau'n diogelu, datblygu a hyrwyddo ein treftadaeth a'n hasedau diwylliannol

Bydd dathlu llwyddiant, rhoi gwerth ar ein treftadaeth, diwylliant ac iaith yn cryfhau ein hunaniaeth ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

- 14.1. Canolbwynt yr amcan llesiant hwn yw defnyddio asedau cymunedol cyfredol i gyflenwi cyfoeth o fanteision iechyd i bobl Merthyr Tudful. Ceir dadl gref i awgrymu bod rhoi gwerth ar ein treftadaeth, diwylliant ac iaith yn gallu dod â gwelliannau i lesiant unigolion a chymunedau
- 14.2. O safbwynt Merthyr Tudful, ymhlith y cydrannau allweddol er mwyn i gymunedau ddiogelu, datblygu a hyrwyddo eu treftadaeth a'u diwylliant mae:
- Cefnogi cyfleusterau cefnogi presennol a datblygiadau a arweinir gan y gymuned
 - Cefnogi datblygiadau twristiaeth a hamdden addas
 - Hyrwyddo gweithgareddau diwylliannol a chymdeithasol oddi fewn i'n cymunedau
 - Hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg

Felly, sut fyddwn ni'n helpu ein cymunedau i ddiogelu, datblygu a hyrwyddo ein treftadaeth a'n diwylliant?

- 14.3. Er mwyn cefnogi adnoddau cymunedol presennol a datblygiadau a arweinir gan y gymuned ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn diogelu ardal Dreftadaeth Cyfarthfa drwy wella ac ailddatblygu Castell a Pharc Cyfarthfa, a fydd yn cynnwys gwella a diogelu Ffwrneisi Cyfarthfa.
 - Byddwn yn parhau â chadwraeth ac adfywio amgylchedd adeiledig hanesyddol yn Ardal Dreftadaeth Pontmorlais, a fydd yn cynnwys adeiladau, parth cyhoeddus, hyfforddiant mewn sgiliau adeiladu traddodiadol a gweithgareddau cymunedol.
- 14.4. Er mwyn cefnogi datblygiadau twristiaeth a hamdden addas ledled Merthyr Tudful byddwn yn:
- Byddwn yn gweithio â Rock UK ar ailddatblygu Canolfan Copa Trelewis i greu canolfan antur.

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Cadwraeth](#)

[Twristiaeth](#)

[Diwylliant](#)

[Yr Iaith Gymraeg](#)

- 14.5. Er mwyn hyrwyddo gweithgareddau diwylliannol a chymdeithasol oddi fewn i'n cymunedau ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn cysylltu ag atyniadau allweddol a busnesau'r sector twristiaeth i ailddatblygu gwefan Ymweld â Merthyr a'i wneud yn gydnaws â thechnoleg symudol.
- 14.6. Er mwyn hyrwyddo defnydd o'r iaith Gymraeg ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn cyhoeddi Strategaeth Hyrwyddo'r Iaith Gymraeg ym mis Rhagfyr 2017, a fydd yn gosod allan y camau y byddwn yn eu cymryd i hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg ym Merthyr Tudful.

A, sut fyddwn ni'n gwybod a yw pethau'n gwella?

- 14.7. Er mwyn gwybod a yw pethau'n gwella, byddwn fel arfer yn cyfeirio at yr allbynnau o arolygon cymunedol neu wybodaeth perfformiad, fodd bynnag, nid oes unrhyw arolwg na data perfformiad yn bodoli i ddweud wrthym os yw pethau'n gwella. Felly byddwn yn edrych ar yr astudiaeth achos i werthuso effaith y prosiectau ar y gymuned.

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Cadwraeth](#)

[Twristiaeth](#)

[Diwylliant](#)

[Yr Iaith Gymraeg](#)

15. LW 1: Datblygu cymunedau mwy diogel

Mae pobl sy'n byw mewn cymunedau cysylltiedig yn teimlo'n ddiogel ble maen nhw'n byw, gweithio neu'n treulio eu hamser hamdden.

- 15.1. Mae teimlo'n ddiogel yn dylanwadu ar sut mae pobl yn gwerthfawrogi eu cymuned, ac mae'n bwysig i ansawdd bywyd pobl, gan lunio'r gwahaniaeth yn aml rhwng pobl sydd am fyw ac aros yn eu cymdogaeth neu beidio. Ceir tystiolaeth i awgrymu fod adeiladu hyder a gwytnwch mewn unigolion a chymunedau'n gam pwysig tuag at wella llesiant, ble mae pobl iachach a hapusach yn fwy tebygol o gyfrannu'n gadarnhaol at eu cymunedau a'r gymdeithas.
- 15.2. O safbwynt Merthyr Tudful, mae'r cydrannau allweddol ar gyfer datblygu cymunedau diogelach yn cynnwys:
- Diogelu plant ac oedolion sy'n agored i niwed ac sydd mewn risg o niwed
 - Mynd i'r afael â'r niwed a achosir drwy gamddefnyddio cyffuriau ac alcohol
 - Mynd i'r afael â thrais yn erbyn gwragedd a merched
 - Rheoli troseddwr (pobl ifanc i fyny at oedolion)
 - Ymddygiad gwrthgymdeithasol
 - Cydlynad cymunedol

Felly, sut fyddwn ni'n datblygu cymunedau mwy diogel?

- 15.3. Er mwyn diogelu plant sy'n agored i niwed ac oedolion sydd mewn risg o gael eu niweidio ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn cyflawni archwiliadau pan fydd galwyr digroeso wedi eu dynodi ac yn gweithredu'n briodol, a fydd yn cynnwys defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol i rybuddio preswylwyr ac ymgymryd â phatrolau Masnachwyr Digroeso.
 - Byddwn yn hyrwyddo Merthyr Tudful fel ardal Dim Galwyr Digroeso drwy weithio gyda Heddlu De Cymru a Chomisiynydd yr Heddlu a Throseddu. Bydd hyn yn cynnwys gwaith â'i ffocws ar bartneriaid gofal cymdeithasol, i ddatblygu mesurau dynodi a diogelu ar gyfer preswylwyr sy'n agored i niwed.
 - Byddwn yn cyflawni gweithgaredd marchnata a recriwtio i wella argaeledd gofalwyr maeth lleol fel bod pobl ifanc yn cael mwy o ddewis o ran lleoliad a'r potensial i aros yn nes at gartref.

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Diogelwch Cymunedol](#)

[Diogelu](#)

[Trosedd, Diogelwch ac Argyfyngau](#)

FFOCWS AR Y DYFODOL

Llesiant yn ein cymuned

- Byddwn yn adolygu'r gefnogaeth i bobl ifanc derbyn Gwarchodaeth Arbennig i ddynodi beth yn fwy gellir ei wneud i gynnal cynaliadwyedd ac atal cynnydd o ran angen a risg.
- 15.4. Er mwyn mynd i'r afael â'r niwed a achosir drwy gamddefnyddio cyffuriau ac alcohol ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn datblygu "ap" rhoi gwybod am sbwriel cyffuriau drwy weithio gyda Flymapper™ i estyn swyddogaeth bresennol oddi fewn eu "ap" a fydd yn galluogi'r cyhoedd i roi gwybod am enghreifftiau o sbwriel cyffuriau drwy ddefnyddio technoleg ffôn symudol.
 - Byddwn yn diogelu plant rhag cyflenwad o nwyddau oed-gyfyngedig drwy weithio gyda phartneriaid i gynyddu deallusrwydd ynghylch mynediad plant at nwyddau oed-gyfyngedig fel alcohol, tybaco a hapchwarae, a fydd yn cynnwys gweithrediadau prynu prawf a gweithred gorfodi ble y bo'n briodol.
- 15.5. Er mwyn mynd i'r afael â thrais yn erbyn menywod a merched ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn cefnogi teuluoedd ac unigolion sy'n profi trais neu gam-drin domestig. Bydd hyn yn cynnwys cyflenwi cefnogaeth arbenigol emosiynol ac ymarferol i rieni, plant a phobl ifanc yn ein rhaglenni Comets & Rockets a Crea8.
- 15.6. Er mwyn cefnogi rheolaeth effeithiol yn erbyn troseddwyd (pobl ifanc hyd at oedolion) ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn cefnogi prosiect DIVERT 18-25 ac yn gweithio gyda phartneriaid i fynd i'r afael ag ymddygiad gwrth gymdeithasol. Bydd hyn yn cynnwys ymgysylltu ag oedolion ifanc i hyrwyddo dewisiadau ffordd o fyw cadarnhaol a darparu addysg a hyfforddiant.

A, sut fyddwn ni'n gwybod a yw pethau'n gwella?

- 15.7. Drwy fonitro dangosyddion perfformiad allweddol, byddwn yn gwybod bod pethau'n gwella pan fydd:
- Ymholiadau diogelu oedolion wedi eu cwblhau oddi fewn i gyfraddau amser statudol
 - Adrodd yn ôl am lai o oedolion mewn risg o gam-drin neu esgeulustod fwy nag un waith yn ystod y flwyddyn
 - Ceir llai o ailgofrestru plant ar y gofrestr diogelu plant
 - Caiff rhagor o blant eu cefnogi i barhau i fyw oddi fewn i'w teulu
 - Rhagor o wiriadau monitro cydymffurfio yn cael eu pasio

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Diogelwch Cymunedol](#)

[Diogelu](#)

[Trosedd, Diogelwch ac Argyfyngau](#)

Ble i chwilio am gyfleoedd i'r dyfodol?

15.8. Bydd angen i ni edrych ar ba gyfleoedd i'r dyfodol sydd yna i wneud gwahanol bethau, a ddylai ganolbwyntio ar:

- Yr hyn gallwn ei wneud i leihau'r enghreifftiau o ymddygiad gwrthgymdeithasol
- Yr hyn gallwn ei wneud i gefnogi cydlyniant gwell yn y gymuned

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Diogelwch Cymunedol](#)

[Diogelu](#)

[Trosedd, Diogelwch ac Argyfyngau](#)

FFOCWS AR Y DYFODOL

Llesiant yn ein cymuned

16. LW 2: Iechyd da gan bobl o ran corff a meddwl

Mae pobl sy'n mabwysiadu ymddygiad iach yn gynharach yn eu bywyd yn fwy iach ac yn teimlo'n dda ac yn gweithredu'n well

- 16.1. Ceir sawl rhagfynegydd llesiant ac mae'r amcan hwn yn canolbwyntio ar ddau ohonynt: iechyd corfforol ac iechyd meddwl. Mae'r cyswllt rhwng iechyd corfforol ac iechyd meddwl yn ddiymwad. Caiff y naill effaith ar y llall. Gall iechyd corfforol gwael arwain at iechyd meddwl gwael ac i'r gwrthwyneb. Yn yr un modd ag y gall iechyd corfforol da wella cyflwr ein meddwl, gall meddwl cryf ac iach wella'n gallu ni'n fawr i ymdopi ag anhwylderau corfforol.
- 16.2. O safbwynt Merthyr Tudful, mae'r cydrannau allweddol er mwyn i bobl gael Llesiant corfforol a meddwl da yn cynnwys:
- Hyrwyddo ymddygiad iach o oedran ifanc
 - Mynd i'r afael â phrofiadau niweidiol plentyndod
 - Datblygu cymdogaethau ac ardaloedd cymunedol glân

Felly, sut fyddwn ni'n helpu pobl i gael iechyd da o ran corff a meddwl?

- 16.3. Er mwyn hyrwyddo ymddygiad iach o oedran ifanc ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn gweithio gydag addysg y blynyddoedd cynnar mewn ysgolion (3-11 oed) i gynyddu lefelau llythrennedd corfforol mewn plant ifanc a chreu adnodd cyflenwi i athrawon oddi fewn i'r ysgol.
- 16.4. Er mwyn cynyddu lefelau o weithgaredd corfforol ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn gweithio â sefydliadau lleol a chlybiau i ddatblygu llywodraethu, cynaliadwyedd a phresenoldeb clybiau ym Merthyr Tudful i sicrhau eu dyfodol hir dymor a gwneud y mwyaf o gyfleoedd ar gyfer ymarfer corff.

A, sut fyddwn ni'n gwybod a yw pethau'n gwella?

- 16.5. Drwy fonitro dangosyddion perfformiad allweddol, byddwn yn gwybod fod pethau'n well pan fydd:
- Rhagor o bobl yn ymweld â'n cyfleusterau chwaraeon a hamdden ac yn cymryd rhan mewn gweithgaredd corfforol
 - Cyfranogiad disgyblion mewn gweithgaredd chwaraeon a chorfforol yn gwella
 - Cyfranogwyr prosiect Heini Merthyr yn adrodd yn ôl am welliant i'w llesiant

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Chwaraeon a Hamdden](#)

[Iechyd Meddwl](#)

Ble i chwilio am gyfleoedd y dyfodol?

16.6. Bydd angen i ni edrych ar ba gyfleoedd sydd yna i'r dyfodol ar gyfer gwneud gwahanol bethau, a ddylai ganolbwyntio ar:

- Yr hyn gallwn ei wneud i fynd i'r afael â phrofiadau croes plentyndod
- Yr hyn gallwn ei wneud i gefnogi pobl i gael iechyd meddwl da
- Yr hyn gall yr Ymddiriedolaeth Hamdden ei wneud i hyrwyddo ymddygiad iach
- Yr hyn gall yr Ymddiriedolaeth Hamdden ei wneud i gynyddu lefelau o weithgaredd corfforol

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Chwaraeon a Hamdden](#)

[Iechyd Meddwl](#)

17. LW 3: Pobl yn byw'n annibynnol

Mae gan bobl, sydd wedi eu hymrymuso i fyw'n annibynnol yn eu cymunedau, y gefnogaeth, cyngor a chymorth priodol i ddiwallu eu hanghenion personol, bwy'n ddiogel a chael mynediad at y cyfleoedd sydd ar gael iddynt.

- 17.1. Canolbwynt yr amcan hwn yw helpu pobl ag anghenion cefnogi penodol i fyw bywydau annibynnol ac iach yn eu cymunedau yn hirach. Bydd y math o gefnogaeth ofynnol i hyrwyddo mwy o annibyniaeth a llesiant yn gwahaniaethu ar gyfer grwpiau amrywiol yn y gymuned.
- 17.2. O safbwynt Merthyr Tudful, mae'r cydrannau allweddol i gefnogi pobl i fyw'n annibynnol yn cynnwys:
- Cyfathrebu ffynonellau cyngor, cymorth a chefnogaeth yn glir ac yn hygyrch
 - Casglu safbwyntiau defnyddwyr gwasanaeth i lywio cynllunio a chyflenwi gwasanaeth
 - Gwell mynediad at wasanaethau a chyfleusterau o ansawdd i gefnogi cymdeithas well i bobl â nodweddion a diogelir.

Felly, sut fyddwn ni'n helpu pobl i fyw'n annibynnol?

- 17.3. Er mwyn cyfathrebu ffynonellau cyngor, cymorth a chefnogaeth yn glir a hygyrch ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn gweithio â phobl ifanc i ddynodi beth sydd angen i ni ei wneud yn wahanol i wella'r wybodaeth, cyngor neu gefnogaeth rydym yn ei ddarparu, a gosod cynlluniau mewn lle i wella'r wybodaeth, cyngor neu gymorth i bobl ifanc a'u teuluoedd.
- 17.4. Er mwyn casglu safbwyntiau'r defnyddwyr gwasanaeth i lywio cynllunio a chyflenwi gwasanaeth ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn cynnwys defnyddwyr gwasanaeth cyfredol i gasglu eu safbwyntiau am ofal preswyl a nyrsio wrth i ni adolygu a diwygio'r Contract a Manyleb Gofal Cartref i gynnwys cynllunio a chyflenwi gofal sydd â'r person yn ganolog iddo.
 - Byddwn yn cynnwys defnyddwyr gwasanaeth cyfredol i gasglu eu safbwyntiau am wasanaethau gofal cymdeithasol i oedolion wrth i ni baratoi Datganiad Safle Marchnad i sicrhau fod darpariaeth gofal cymdeithasol oedolion ym Merthyr Tudful yn briodol i ddiwallu anghenion gofal a chefnogi pobl.

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Cymorth i fyw gartref](#)

[Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Phobl Hyn](#)

[Cydraddoldebau](#)

- Byddwn yn defnyddio offer asesu seiliedig ar dystiolaeth, ar y cyd â safbwyntiau rhieni a defnyddwyr ifanc o'r gwasanaeth, i ddynodi beth sydd angen i ni ei wneud yn wahanol i sicrhau fod darpariaeth plant a gwasanaethau cymdeithasol i'r teulu ym Merthyr Tudful yn cael eu targedu i atal plant rhag dyfod yn blant sy'n derbyn gofal.
- 17.5. Er mwyn datblygu gwasanaethau sy'n darparu'r gallu i bobl fyw yn eu cartrefi eu hun ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn ail-ffurfweddu cefnogaeth sy'n berthnasol i dai i wella'r lefel o gefnogaeth sy'n cael ei gynnig i grwpiau penodol sy'n agored i niwedd i'w helpu i fyw yn y gymuned a mwynhau mwy o annibyniaeth.
 - Byddwn yn canolbwyntio ar fesuriad a gwerthusiad y gwasanaeth Stay Well @Home yn ystod blwyddyn gyntaf ei weithredu wrth iddo anelu at wella'r pontio rhwng ysbyty a gwasanaethau cymdeithasol sydd wedi eu lleoli yn y gymuned.
- 17.6. Er mwyn sicrhau gwell mynediad at wasanaethau o ansawdd a chyfleusterau i gefnogi cymdeithas decach o bobl â nodweddion a ddiogelir ledled Merthyr Tudful:
- Byddwn yn cydweithredu â Chwaraeon Anabledd Cymru a phedwar awdurdod lleol partner yng Nghymru i derfynu'r meini prawf dull asesu a datblygu cynllun prosiect i gyflawni Insport Gold.
 - Byddwn yn creu adnodd dysgu cydraddoldeb i'n cyflogeion ac yn eu darparu â'r hyfforddiant atodol i helpu â chynghor a chanllawiau cydraddoldeb. Bydd hyn yn cynnwys datblygu a pheilotu ffurflen monitro cydraddoldeb i wella ein dealltwriaeth o'n cwsmeriaid.
 - Byddwn yn gweithio â pherchennog y tir a'n cymuned Sipsiwn Teithiol Lleol i ddiogelu safle teithwyr Glynmill ym Merthyr Tudful.

A, sut fyddwn ni'n gwybod a yw pethau'n gwella?

- 17.7. Drwy fonitro dangosyddion perfformiad allweddol, byddwn yn gwybod bod pethau'n well pan fydd:
- Mwy o ddefnyddwyr gwasanaethau oedolion wedi derbyn y wybodaeth neu'r cyngor cywir pan oedden nhw eu hangen
 - Mwy o ddefnyddwyr gwasanaethau oedolion yn gallu byw'n annibynnol
 - Mwy o ddefnyddwyr gwasanaethau oedolion yn derbyn taliad uniongyrchol
 - Gostyngiad o ran oedi trosglwyddo gofal

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Cymorth i fyw gartref](#)

[Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Phobl Hyn](#)

[Cydraddoldebau](#)

- Gostyngiad o ran yr amser i gyflenwi addasiadau yn defnyddio proses grant cyfleusterau i'r anabl
- Mwy o ddefnyddwyr gwasanaethau oedolion yn cwblhau cyfnod o ail-alluogi heb becyn gofal
- Mwy o ddefnyddwyr gwasanaethau oedolion yn cwblhau cyfnod o ail-alluogi gyda gostyngiad o ran pecyn gofal

Ble i chwilio am gyfleoedd i'r dyfodol?

17.8. Bydd angen i ni edrych ar ba gyfleoedd i'r dyfodol sydd, i wneud gwahanol bethau, a ddylai ganolbwyntio ar:

- Yr hyn a wnawn i gyfathrebu ffynonellau cyngor, cymorth a chefnogaeth yn glir ac yn hygyrch.

Hoffech chi wybod rhagor?

Ewch i wefan y Cyngor i ddysgu rhagor am:

[Cymorth i fyw gartref](#)

[Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Phobl Hyn](#)

[Cydraddoldebau](#)

18. Cymryd rhan

- 18.1. Mae yna nifer o ffyrdd o gymryd rhan gyda'r Cyngor. Un o'r prif ffyrdd o gymryd rhan yw drwy eich Cynghorydd Lleol. Gallwch ddarganfod pwy yw eich Cynghorydd Lleol, a sut i gysylltu ag ef neu hi drwy ymweld â [\[Gwefan y Cyngor\]](#).
- 18.2. Rydym am gynnal cyfranogiad cymunedol a pharhau i ddatblygu ein dealltwriaeth o Lesiant ym Merthyr Tudful. Mae croeso i chi rannu eich meddyliau am lesiant neu eich syniadau am sut galwn wella llesiant ym Merthyr Tudful yma Llesiant@merthyr.gov.uk.

Gallwch hefyd ddod o hyd i ni fan hyn:

www.facebook.com/merthyrtydfilcbc

www.twitter.com/merthyrcbc

www.youtube.com/c/MerthyrTydfilCBC

Cyngor Bwrdeistref Sirol
MERTHYR TUDFUL
MERTHYR TYDFIL
County Borough Council